

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
HÀ TỈNH

ĐỀ THI CHÍNH THỨC

(Đề thi có 01 trang, gồm 02 câu)

KỶ THI CHỌN HỌC SINH GIỎI TỈNH LỚP 12 THPT
NĂM HỌC 2021 - 2022

Môn thi: NGỮ VĂN
Thời gian làm bài: 180 phút

Câu 1. Nghị luận xã hội (8,0 điểm)

Trong cuốn sách *Đánh thức con người phi thường trong bạn*, tác giả Anthony Robbins viết: "Tôi thực sự tin tưởng trong mỗi chúng ta có một con người phi thường/dang say ngủ".⁽¹⁾

Ý kiến trên gợi cho anh/chị suy nghĩ gì về bản thân?

Câu 2. Nghị luận văn học (12,0 điểm)

"Nghệ thuật là lời nói dối giúp chúng ta nhận ra chân lý".⁽²⁾

Từ góc nhìn văn học, anh/chị hãy viết bài văn trình bày suy nghĩ của mình về ý kiến trên.

HẾT

(1) Sóc, Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, 2018, tr.17.

(2) Picasso, dẫn theo Phương Lưu, *Lí luận phê bình văn học phương Tây thế kỷ XX*, Nhà xuất bản Văn học, Hà Nội, 2006.

- Thí sinh không được sử dụng tài liệu;
- Cán bộ coi thi không giải thích gì thêm.

I. Hướng dẫn chung

- Do đặc trưng của kỳ thi nên Giám khảo cần nắm vững yêu cầu của đề để đánh giá tổng quát các năng lực của thí sinh: năng lực hiểu biết, sáng tạo; năng lực vận dụng kiến thức, kỹ năng và năng lực tạo lập văn bản.

- Chú trọng vận dụng linh hoạt Hướng dẫn chấm, tránh việc đếm ý cho điểm và không cứng nhắc rập khuôn theo hướng dẫn chấm. Nếu thí sinh làm bài theo cách riêng nhưng đáp ứng được yêu cầu, hoặc có những kiến giải sáng tạo, thuyết phục thì giám khảo cần cân nhắc để cho điểm; khuyến khích những bài viết giàu tính sáng tạo, thể hiện lối tư duy đa chiều, giàu chất văn và cảm xúc.

II. Hướng dẫn cụ thể

Câu	Yêu cầu kiến thức và kỹ năng cần đạt	Điểm
1	Nghị luận xã hội	8,0
	* Yêu cầu về kỹ năng: Xác định đúng vấn đề cần nghị luận. Hệ thống luận điểm rõ ràng, được sắp xếp một cách logic. Lập luận chặt chẽ, lí lẽ và dẫn chứng thuyết phục; diễn đạt thanh thoát. Tự do lựa chọn hình thức tổ chức bài viết, nhưng cần đảm bảo kết cấu bài văn chặt chẽ, hoàn chỉnh.	2,0
	* Yêu cầu về kiến thức: Học sinh có thể tổ chức bài viết theo nhiều hình thức khác nhau; có thể có những kiến giải riêng miễn là đủ sức thuyết phục. Dưới đây là một số gợi ý mang tính định hướng.	6,0
	1.1. Giải thích ý kiến	1,0
	- <i>Thực sự tin tưởng:</i> Cảm giác chắc chắn về một điều gì đó. Đây là một nguồn sức mạnh nội tại của con người. - <i>Con người phi thường đang say ngủ:</i> Đây là cách nói ẩn dụ chỉ những người có phẩm chất vượt lên trên mức bình thường, đáng khâm phục, nhưng những phẩm chất ấy đang ở dạng tiềm năng, chưa được thể hiện ra bên ngoài. - <i>Khái quát:</i> Ý kiến trên thể hiện niềm tin chắc chắn vào khả năng, sức mạnh, giá trị tiềm ẩn trong mỗi con người.	
	1.2. Làm sáng tỏ tính đúng đắn của ý kiến	2,5
	* Trước hết, phải khẳng định đây là một ý kiến đúng đắn, có giá trị nhân sinh sâu sắc: + Mỗi người chúng ta là một cá thể, gắn với những phẩm chất, giá trị, sức mạnh riêng. Đó có thể là những gì thiên phú, cũng có thể do yếu tố di truyền, cũng có thể do chính cuộc sống tạo ra. + Trong cuộc sống, không phải ai cũng ý thức được sức mạnh tiềm ẩn của mình, không phải ai cũng thể hiện được giá trị, và không phải ai cũng có điều kiện để thể hiện những phẩm chất mình có. Vì nhiều lí do, con người cá nhân bị hòa lẫn vào cộng đồng, trở thành một người bình	

thường giống như bao người khác. Những phẩm chất, sức mạnh cá nhân vì thế chỉ mới tiềm ẩn bên trong. Nói như Anthony Robbins, đó là “con người phi thường đang say ngủ”.

+ Không có ai là người hoàn hảo, nhưng chắc chắn mỗi một người trong chúng ta đều được sinh ra với những nét độc đáo, những khả năng và giá trị riêng biệt đang chờ được đánh thức.

*** Biểu hiện của “con người phi thường” bên trong mỗi người là khác nhau, tạo nên khí chất riêng của mỗi người:**

+ Với người này có thể là năng khiếu nghệ thuật, với người kia lại là năng lực tư duy khoa học; người có thiên khiếu buôn bán, người có tố chất ngoại giao,...

+ “Con người phi thường” đang tiềm ẩn bên trong mỗi người cũng có thể là bản chất thiện lành hơn người, là những phẩm chất đáng trân trọng như ý chí nghị lực mạnh mẽ, tình cảm ấm áp, lòng nhân ái bao dung, sự tinh tế nhạy cảm,...

*** Phân biệt:**

+ Tuy vậy, cần phải nhấn mạnh rằng, “con người phi thường” trong mỗi người không đồng nghĩa với con người dị biệt; “phi thường” cũng không nhất thiết phải là vĩ đại. “Phi thường” ở đây là so với chính ta - con người bình thường đang hiện hữu.

+ Chúng ta có cơ sở để tin trong mỗi người đều có một con người phi thường, nhưng không phải ai cũng có ý thức về điều đó. Ta vẫn thấy trong cuộc sống không ít người luôn thiếu tự tin, thậm chí là tự ti, mặc cảm vì cảm thấy mình thua kém mọi người.

+ Chúng ta tin có một con người phi thường tiềm ẩn trong mỗi người. Nhưng nếu chỉ tin thôi, nếu không có hành động đánh thức con người ấy trỗi dậy thì niềm tin ấy sẽ không còn giá trị.

1.3. Bài học nhận thức và hướng hành động đối với bản thân

2.5

- Trước hết, ý kiến trên có giá trị đánh thức ý thức của bản thân về chính mình, khiến bản thân luôn nỗ lực để trả lời câu hỏi: Ta là ai? Thế mạnh và hạn chế của ta như thế nào? Đó sẽ là cơ sở để ta nhìn rõ những phẩm chất, năng lực, giá trị đang tiềm ẩn bên trong con người mình.

- Ý kiến trên đã khơi dậy trong ta niềm tin vào chính mình. Đây sẽ là nguồn năng lượng để phát triển những tiềm năng sẵn có.

- Tiếp đến, ý kiến trên có ý nghĩa tạo ra động lực để ta dần thân trải nghiệm, kiểm nghiệm và phát triển những khả năng của mình.

- Ý kiến trên không chỉ có giá trị khơi dậy ý thức, niềm tin, mà quan trọng hơn là đánh thức trong ta khát vọng vươn lên, khẳng định giá trị của bản thân trước cộng đồng xã hội.

- Quan trọng hơn, ý kiến trên có giá trị thôi thúc bản thân tự tin hành động, dần thân trải nghiệm, dũng cảm đối diện mọi thử thách để vươn lên, dám sống với tất cả những gì mình có.

- Niềm tin của Anthony Robbins khơi dậy trong ta niềm tin, đánh thức trong ta khát vọng khẳng định mình, và quan trọng nhất là thôi thúc ta hành động. Chỉ có hành động mới giúp cho “con người phi thường” trong ta trỗi dậy. Chỉ khi đó thì sự tồn tại của ta trên cuộc đời này mới thật sự ý nghĩa.

- Tuy nhiên, tự tin vào bản thân chứ không phải tự cao tự đại; ý thức về bản thân để có kế hoạch phấn đấu, phát triển chứ không phải để huyênh hoang, xem thường những người xung quanh. Đánh thức khả năng của

	bản thân phải bằng suy nghĩ và hành động đúng đắn, thiết thực chứ không phải bắt chước mọi thứ để thể hiện mình. - Ta sẽ hành động như thế nào ? Sẽ bắt đầu từ những việc nhỏ nhất; bắt đầu từ việc bồi dưỡng, tích lũy để phát triển những khả năng, năng lực, thể mạnh bấy lâu đang say ngủ trong mình. Từ đó từng bước khẳng định giá trị, khẳng định sự hữu ích của bản thân đối với cộng đồng xã hội.	
	<i>* Lưu ý: Bài làm cần có dẫn chứng; việc khai thác dẫn chứng phải rõ mục đích để đảm bảo tính thuyết phục.</i>	
2	Nghị luận văn học	12,0
	<i>* Yêu cầu về kỹ năng:</i> Xác định đúng vấn đề cần nghị luận. Văn dụng sáng tạo và linh hoạt các kỹ năng làm văn để viết bài văn hoàn chỉnh. Hệ thống luận điểm rõ ràng, được sắp xếp một cách logic. Lập luận chặt chẽ, lí lẽ và dẫn chứng thuyết phục; diễn đạt trong sáng, rõ ràng.	2,0
	<i>* Yêu cầu về kiến thức:</i> Bài làm phải trình bày được những suy nghĩ riêng của bản thân về vấn đề được đặt ra trong đề. Những suy nghĩ riêng của người viết phải có cơ sở từ lí luận và trải nghiệm văn học của bản thân, và cần được kiến giải một cách rõ ràng, thuyết phục. Dưới đây là một số gợi ý cơ bản.	10,0
	2.1. Giải thích ý kiến	1,0
	- <i>Nghệ thuật:</i> là một lĩnh vực của đời sống - lĩnh vực lao động, sáng tạo, lấy nguyên tắc thẩm mỹ làm căn cốt. Nghệ thuật bao gồm nhiều loại hình khác nhau như sân khấu, điện ảnh, hội họa, âm nhạc, điêu khắc, kiến trúc, văn học. Ở đây, chúng ta chỉ tập trung bàn về văn học - những tác phẩm nghệ thuật ngôn từ. - <i>Lời nói dối:</i> Trong văn cảnh này, "lời nói dối" có thể hiểu là những tác phẩm văn học nghệ thuật - sản phẩm hư cấu, tưởng tượng, sáng tạo theo lăng kính chủ quan của người nghệ sĩ. - <i>Chân lí:</i> Sự phản ánh sự vật, hiện tượng của hiện thực vào nhận thức con người đúng như chúng tồn tại trong thực tế khách quan. Chân lí trong văn chương nghệ thuật chính là cái đẹp, là quy luật đời sống con người và xã hội, là các chuẩn mực chân, thiện, mĩ. - <i>Khái quát:</i> Như vậy, ý kiến của Picasso đã nhấn mạnh vấn đề bản chất, quy luật sáng tạo và giá trị của nghệ thuật nói chung, văn học nói riêng.	
	2.2. Bàn luận ý kiến	
	<i>* "Nghệ thuật là lời nói dối"</i> - <i>Khẳng định ý kiến đúng đắn, cô cần cứ từ bản chất và quy luật sáng tạo văn chương, nghệ thuật:</i> + Văn học phản ánh hiện thực đời sống, nhưng không phải là sự sao chép y nguyên, mà là hiện thực qua cái nhìn chủ quan của người nghệ sĩ. + Thế giới nghệ thuật trong tác phẩm văn học không phải là thế giới khách quan tự nó, mà là sản phẩm của hư cấu tưởng tượng dựa trên cơ sở hiện thực. + Văn học phản ánh đời sống bằng hình tượng nghệ thuật - khách thể đời sống được tái hiện trong tác phẩm, bằng chất liệu ngôn từ, thông qua tưởng tượng, sáng tạo của người nghệ sĩ... - <i>Phản biện:</i> + Nghệ thuật là lời "nói dối", nhưng dù "nói dối" thế nào cũng phải bắt nguồn từ hiện thực. + Nghệ thuật là lời "nói dối", nhưng muốn hấp dẫn người đọc thì "lời	3,5

nói dối” ấy phải đảm bảo tính nghệ thuật. + Nghệ thuật “nói dối” nhưng phải hướng đến mục đích cao cả. * Nghệ thuật là lời nói dối nhưng lời nói dối ấy phải có giá trị giúp người đọc nhận ra chân lí. - Đây là yêu cầu, đòi hỏi, là sứ mệnh cao cả, là mục đích tối thượng của văn học: + Mọi tác phẩm văn chương đều hướng con người và xã hội đến với các chuẩn giá trị chân, thiện, mỹ. + Mọi nhà văn, khi cầm bút sáng tạo đều mong muốn gửi đến người đọc những tâm tư khát vọng,... Theo đó, mỗi tác phẩm văn học đều chứa đựng những thông điệp nhân sinh, những tư tưởng sâu sắc. + Đến với văn chương, người đọc sẽ được sống muôn vàn cuộc đời khác nhau, từ đó hiểu mình, hiểu người, hiểu quy luật đời sống,... - Nếu hiểu chân lí nghệ thuật là những gì đúng đắn, tốt đẹp thì biểu hiện của nó hết sức phong phú: + Trước hết, văn học nâng cao nhận thức cho người đọc qua việc cung cấp vốn tri thức phong phú đa dạng trên nhiều lĩnh vực tự nhiên và xã hội. Văn học góp phần giúp con người đi từ biết đến hiểu, từ nhận thức đến tự nhận thức, lí giải được chính mình và quy luật đời sống con người, xã hội, thời đại. + Văn học có tác dụng lớn trong việc xây dựng nhân cách, giáo dục và bồi dưỡng tư tưởng, tình cảm con người theo chiều hướng đúng đắn, tốt đẹp. + Từ việc phản ánh và sáng tạo ra cái đẹp, văn học góp phần quan trọng vào việc nâng cao thị hiếu, hình thành lý tưởng thẩm mỹ, đánh thức chất nghệ sĩ và tinh thần sáng tạo của con người. Có thể nói, văn học góp phần giúp con người hiểu mình, hiểu đời, hiểu quy luật đời sống, nhận ra các giá trị tốt đẹp của đời sống con người và xã hội. - Nghệ thuật giúp người đọc nhận ra chân lí bằng cách nào ? + Qua thế giới hình tượng nghệ thuật được xây dựng bằng chất liệu ngôn từ, mang tính phi vật thể. + Qua kết cấu tác phẩm như những sinh thể nghệ thuật chứa đựng ý niệm của nhà văn. + Qua hệ thống phương thức nghệ thuật độc đáo... - Phân biệt: + Nghệ thuật giúp người đọc nhận ra chân lí chứ không mang sẵn, phơi bày chân lí lên bề mặt tác phẩm. + Muốn “nhận ra chân lí” cần vai trò người đọc + Thực chất, nghệ thuật là sự chuẩn bị tâm hồn, nhận thức, hiểu biết cho việc “nhận ra chân lí”. + Nghệ thuật giúp người đọc nhận ra chân lí, đó là cả quá trình lâu dài, tự nhiên.	4,0
2.3. Nâng cao vấn đề	1,5
- Điều kiện nào để “nghệ thuật là lời nói dối giúp người đọc nhận ra chân lí”? + Tác phẩm nghệ thuật chân chính, giàu giá trị tư tưởng, hấp dẫn về hình thức nghệ thuật. + Để có những tác phẩm nghệ thuật như thế người nghệ sĩ phải có tâm, có tài, có sự khổ luyện.	

	+ Về phía người đọc, phải tiếp nhận tác phẩm bằng tinh thần khám phá, sáng tạo; phải đủ “tầm đôn” để khám phá chân lí được thể hiện qua tác phẩm. + Mức độ hấp dẫn của “lời nói dối” và sự chiêm lĩnh, nhận thức “chân lí” tùy thuộc vào cả hai phía: người nghệ sĩ và người tiếp nhận. - <i>Khái quát ý nghĩa, giá trị của ý kiến:</i> + Về lí luận, ý kiến có giá trị khẳng định tính đúng đắn dẫn một nguyên lí của văn chương nghệ thuật. + Về thực tiễn, ý kiến có ý nghĩa đặt ra yêu cầu, đòi hỏi đối với hoạt động sáng tạo của người nghệ sĩ. Nhân định đồng thời cũng có giá trị như một sự định hướng, mở đường cho hoạt động tiếp nhận của người đọc. - <i>Khẳng định lại quy luật sáng tạo, giá trị to lớn của văn chương, vai trò của chủ thể sáng tạo và người tiếp nhận.</i>	
	* <i>Lưu ý: Cần có ví dụ để tăng tính thuyết phục; việc khai thác ví dụ cần hướng đến mục tiêu làm rõ các khía cạnh nội dung được trình bày trong bài viết.</i>	
	Điểm toàn bài	20